

לא **נעריכין**, שלא קצבה להם התורה ערך, משום שזכר ונקבה נאמרו בפרשה והתמעטו בכך הטומטום והאנדרוגינוס, ולכן אם יאמרו ערכי עלי או אחרים יאמרו עליהם "ערך פלוני [והוא טומטום או אנדרוגינוס] עלי" אין חייבים כלל, שאין נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית!

ד. חרש⁽⁸⁾ שוטה וקטן נידרין, שהרי יש להם דמים להמכר בשוק כעבד, ונעריכין לפי ערכם הקצוב בתורה.

אבל חרש שוטה וקטן לא נודרין ולא מעריכין — מפני שאין בהם דעת, וצריך איש שיוודע להפלות, להבין לשם מי הוא

נודר ומעריך [רבינו גרשם].

גמרא:

שנינו במשנה: הכל מעריכין!

והוינן בה: "הכל" — לאתויי⁽⁹⁾ מאי?

ומשנינן: לאתויי קטן שהגיע לגיל שתיים עשרה, ויודע לשם מי נודרים ומקדישים, הנקרא "מופלא" [שיוודע ומבין להפלות] הפסוק [לגיל י"ג שנה, שבו הוא נעשה] "איש"⁽¹⁰⁾ שגם הוא מעריך⁽¹¹⁾.

בתוספות, אלא שהוא סובר שחרש בידי אדם בסתם אינו מתרפא, ורק חרש בידי שמים יכול להתרפאות ויש לו דמים.

9. השפת אמת מסתפק אם שנים יכולים להעריך בשותפות כשם שיכולים להביא קרבן בשותפות, או כיון שהפסוק איש כי יפליא נאמר בלשון יחיד, רק יחיד מעריך ולא שותפים. והוכיח מזה שלא אומרת הגמרא שהכל מעריכין בא לרבות שותפים שמעריכים, משמע מזה ששותפים אינם מעריכים.

10. דעת הרמב"ם [פי"א מנדרים ה"ד] שמופלא הסמוך לאיש, שנדרו נדר, זה מדאורייתא. אך הראב"ד [פי"א מנזירות הי"ג] מסתפק אם הוא מדאורייתא או מדרבנן.

11. כתב הרמב"ם [פ"א מערכין הט"ו]: וקטן שהגיע לעונת נדרים והעריך או נדר דמים, חייב לשלם, שהרי נדריו קיימים כמו שביארנו בהלכות נדרים. ובמנחת חינוך [שנ ב] תמה, שהרי מבואר

חינוך [שנ ג] שגם הוא אין לו דין זכר ודאי ואם כן, אין לו ערך.

ובטומטום שהעריכו אותו ואחר כך נקרע ונמצא זכר, כתבו המנחת חינוך והשפת אמת שאין חייבים בערכו, כיון שבשעת הנדר לא היה זכר ודאי.

ובאומר על טומטום דמיו עלי, ואחר כך נקרע ונמצא זכר, כתב השפת אמת שנותן רק כפי מחירו בשעת הנדר, ולא כפי מחירו כעת אחרי שנקרע.

8. התוספות מקשים, איך חרש נידר וחייבים בדמיו, והרי חרש אינו שווה כלום, כמבואר בפרק החובל, שאם חירש את חברו נותן לו דמי כולו, כי חרש אינו שווה כלום.

ותירצו, שכאן מדובר בחרש שיכול להתרפא ולו יש דמים. עוד תירצו בשם רבינו תם ששם מדובר בחרש בידי אדם והוא אין לו דמים. אך כאן מדובר בחרש בידי שמים, ויש לו דמים.

וביאר הנודע ביהודה [אהע"ז קמא נ"ג], שגם לרבינו תם החילוק הוא אם יכול להתרפאות או לא, וכמו התירוץ הראשון